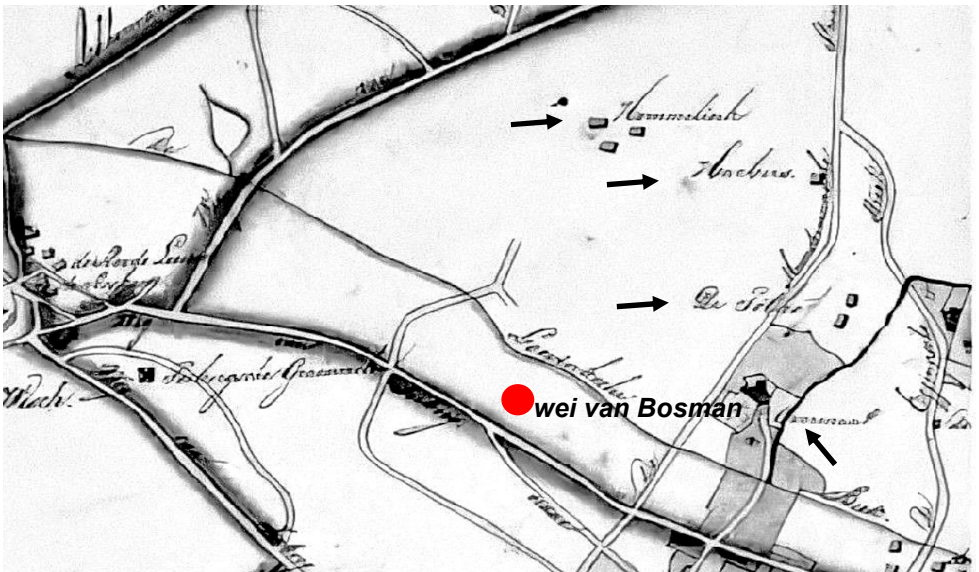

Bulletin *Old Sillevold*

Nummer 46 Najaar 2020

Op de voorkant 'de wei van Bosman', gelegen 'bovenaan' de Berkenlaan tot aan de Lovinksche beek of Seesinkbeek, waarover later meer in dit Bulletin. De foto is gemaakt in het voorjaar van 2020. Hoewel de wei nu volledig in gebruik is als maisakker, heeft de brede, bloeiende meidoornhaag de tand des tijds goed doorstaan. Onder de foto een kaartje uit het archief van het Huis Bergh met de doorgaande weg van Terborg naar Silvolde. Aan de huidige Munstermanstraat zien we de oude boerderijen Overmaat, de Pothoff, Harbers en daarachter Hommelink. Van spoorrails is nog geen sprake, die kwamen in 1885. Wel zien we duidelijk de 'Lovinksche Beek'. Zoals het laatste stuk van de Seesinkbeek ook wel genoemd wordt, parallel lopend langs de hoofdweg. We weten dat die

ende naam in ieder geval al sinds 1847 wordt gebruikt. Veel Silvoldena-
ren zullen herinneringen hebben aan de Seesinkbeek als de plek waar ze hun eerste wankele schreden op de schaats hebben gezet, toen de Nederlandse winters nog werden opgesierd met sneeuw en ijs. Tegenwoordig zien we na drie snikhete zomers in november nog geen druppel water in de

beek, laat staan ijs. De Seesinkbeek begint ten oosten van Varsseveld en loopt vervolgens langs de Wissinklaan naar de Harterinkdijk. Voorbij het Idinkbos en de Bievinkstraat maakt de beek bij de Rabelingstraat, vlak voor de hoog gelegen kom van Silvolde, een draai richting Egginkstraat en Munstermanstraat. Daarna loopt de stroom gedeeltelijk onder De Lovink door naar Het Voorbroek om tenslotte, achter het station in Terborg, uit te monden in de Akkermansbeek.

Als u meer wil weten over de Seesinkbeek, dan biedt de website seesinkbeek.nl een schat aan foto's, kaartjes en informatie over de loop en historie van deze beek, alsmede over de oude boerderij en 't goed Seesink in het buurtschap Binnenheurne.

Inhoud:

Voorwoord

Karel Willem Migchelbrink, 1929-2020

Bernard Dorrestijn

De Steengroeve, een intrigerende naam

Rob de Redelijkheid

De brand van j.l. Dinsdag in het Achterdorp te Silvolde

De Graafschap-bode No. 96, Vrijdag 30 Aug. 1929

De wei van Bosman

Jan Hofstad

Old in Sillevold

Bas Boerakker

Bulletin is een uitgave van de Heemkundige vereniging

Old Sillevold

en verschijnt tweemaal per jaar.

Nummer 46 - 2020

Redactieadres:

André Tangelder
Prins Willem Alexanderstr. 5
7064 GH Silvolde
tel. 0315-32 75 90
info@oldsillevold.nl

www.oldsillevold.nl

Samenstelling en vormgeving:

Willie Dieker,
Bernard Dorrestijn

© 2020

Heemkundige vereniging

Old Sillevold

Overname van bijdragen is toegestaan na toestemming van de redactie met bronvermelding.

De inhoud van de opgenomen artikelen valt onder de verantwoordelijkheid van de auteurs.

Losse nummers € 3,50 per stuk

ISSN 1569-1365

Voorwoord

Nog even en het jaar is weer vol. Als we terug kijken, is er niets of juist heel veel gebeurd! Ons vaste patroon van leven is compleet overhoop gehaald. Misschien is het wel eens goed om tot inkeer te komen. De laatste 150 jaar waren er epidemieën en oorlogen, de mensheid heeft die ook overleefd. Misschien leggen we de lat te hoog. Het komt best wel goed. – Maar je ziet pas wat je mist als het er niet meer is –

Wat mij afgelopen jaar het meest verbaasde was het plan tot aanleg van een zonneveld bij het Havesbos. In het gepresenteerde inrichtingsplan werd met geen woord gerept over de hoge archeologische waarde van deze eeuwenoude landerijen. Na aandringen bij de gemeente kwam er toch iets op papier. De archeologische dienst werd min of meer gedwongen om mee te werken aan de bouw van het solarpark. Ook de natuurwaarden waren totaal niet in beeld. Eind juni kwam het definitieve verslag met de conclusie: Met de voorgenomen ontwikkeling worden de aanwezige waarden niet aangetast. Er werden 15 zienswijzen op het plan ingediend, deze werden allemaal resoluut door de gemeente van tafel geveegd. De gemeenteraad gaf op 24 september groen licht voor het plan. We hebben tegen het plan een beroepschrift ingediend bij de Raad van State. Er zijn genoeg andere plekken om zonnepanelen te plaatsen, waarom op de oudste historische landerijen van Silvolde?

De jaarvergadering in het nieuwe jaar zit er ook niet in. We overwegen de kascommissie uit te nodigen en vervolgens een jaarverslag te maken. Dit verslag krijgt u te zijner tijd.

Het bestuur wenst u bovenal fijne feestdagen en een gezond en voorespoedig 2021.

André Tangelder (voorzitter)

Karel Willem Migchelbrink, 1929-202

Bernard Dorrestijn

Karel Willem Migchelbrink werd op 19 december 1929 op de boerderij Nieuw Bosch Hengeveld I te Sinderen geboren; zijn ouders heetten Arend Jan Migchelbrink en Aaltje Lammers. Begin augustus bereikte ons het droeve bericht dat Karel Willem Migchelbrink op 31 juli 2020 tijdens huishoudelijke werkzaamheden in zijn woning in Arnhem-Zuid uit het leven is weg genomen.

Het leven van Karel Willem Migchelbrink werd gekenmerkt door de vele

hoogte- en dieptepunten. Zijn oudste broer, Gerard, geboren in 1917, volgde de Chr. Lagere Landbouwschool te Zelhem en zou vader A.J.M. te zijner tijd opvolgen, maar hij sneuvelde op 11 mei 1940 nabij de Grebbeberg, bij de verdediging van zijn vaderland aan het begin van de Tweede Wereldoorlog. Dit had o.a. tot gevolg dat Karel Willem nu de weg naar het landbouwonderwijs te Zelhem moest gaan maken, met het doel vader op te volgen. Maar rond z'n 20ste gooide hij het roer om en ging hij zich als student bij de Nederlandse Heidemaatschappij te Arnhem in de landmeetkunde en de landinrichting bekwamen. (Wat later beliep (fietste) ik dezelfde weg richting 'meister Makkink in Zelhem' en richte ik me nog tot m'n 40ste op het boerenbedrijf, om het toen toch ook vaarwel te zeggen).

Karel Willem Migchelbrink rondde zijn studie met goed gevolg af en kreeg ook een benoeming bij de Nederlandse Heidemaatschappij, in welke functie hij achtereenvolgens op meerdere plaatsen werd ingezet, o.a. bij de planologie en de wegeaanleg in Irak.

Tot dan toe was zijn roepnaam altijd Wim geweest, maar in z'n team van toen zaten ook al twee andere Wimmen, hetgeen begrijpelijk een zeer verwarrende situatie opleverde! In goed overleg nam Wim Migchelbrink

nu de roepnaam Karel aan en hadden ze daar in Irak een probleem minder. Te Varsseveld-Sinderen leidde die naamsverandering echter nog lange tijd tot heel wat verwarring. Maar bij ons is het nu toch echt: Karel Migchelbrink!

Karel heeft een uitvoerig familieverhaal geschreven, waaruit we nu even enkele stukjes overnemen: De boerderij Migchelbrink (later Groot Migchelbrink geheten) te Sinderen komt al sinds ongeveer 1100 in annalen van de geschiedenis voor. Tot omstreeks 1800 kregen de pachters/ bewoners van de boerderijen als vanzelf de naam van hun pachtgoed toebedeeld. Dat was op de Migchelbrink niet anders, met het gevolg dat het vandaag aan de dag in onze streek nog wemelt van de families Migchelbrink/Miggelbrink/Michelbrink enz. Gezien de geschetste wijze van naamgeving, zal het duidelijk zijn dat al deze families lang niet altijd bloedverwanten van elkaar zijn.

Het voorgeslacht van Karel Migchelbrink woonde tot ongeveer 1800 op de boerderij Groot Migchelbrink, waarna de familie een rondtrekkende beweging maakte via Westendorp, de Heurne, Breedenbroek, om uiteindelijk weer in Sinderen te belanden, maar niet op Groot Migchelbrink, maar op Nieuw Bosch Hengeveld I, Kasselderstraat 4 (het tegenwoordige adres).

In het familieverhaal vertelt Karel ook dat een zekere Migchelbrink in 't verre verleden zijn heil over de grens –in Anholt- zocht en daar de naam Tangelder opliep, en wiens nazaten vervolgens weer richting Silvolde en omgeving trokken. Dat gegeven bracht hem een tiental jaren terug in contact met André, Theo en Wim Tangelder en met onze vereniging Old Sillevold. En zo kwam het ook dat Karel zijn interesse – en zijn onderzoek – in de geschiedenis van Varsseveld-Sinderen, in de richting van Silvolde uitbreidde.

Om reden van zijn vroege pensionering omstreeks z'n zestigste kreeg hij de gelegenheid het geschiedenisonderzoek tot zijn constante bezigheid te maken; tijden lang fietste hij dan ook bijna dagelijks van zijn huis in Arnhem-Zuid naar het Rijksarchief (nu Gelders Archief geheten) nabij het Provinciehuis. En soms trok hij ook wel naar 't archief van de gemeente Wisch te Varsseveld, van het Huis Bergh te 's Heerenberg of van de

Wasserburcht te Anholt.

Intussen had hij zich door thuisstudie het lezen en begrijpen van de oude schrifturen al goed eigen gemaakt. Het ging hem bij al die archiefbezoeken om zoveel mogelijk systemen en verbanden in al dat materiaal te ontdekken en om die dan vervolgens in duidelijke overzichten en grafieken vast te leggen. Wie maar wilde mocht daar dan gebruik van maken, maar het ging hem er niet om dat alles bijvoorbeeld in boekvorm op de markt te brengen. Maar wij om hem heen, zagen dat graag wel gebeuren, waarna hij daar toen vervolgens schoorvoetend aan meewerkte.

1. In 2010 bracht de Oudheidkundige Werkgemeenschap ADW het boek 'Oorlog over Aalten-Dinxperlo-Wisch. De ontsnapping uit strafkamp Marle' uit. De uitgave bevat een zevental oorlogsverhalen/-dagboeken, met name dat van Karel Migchelbrink over de gevangennamen – en de ontsnapping uit – het Kamp Marl-Hüls in het najaar van 1944 van een dertigtal mannen uit Dinxperlo, De Heurne en Sinderen-Varseveld.

2. Omstreeks 2000 fotografeerde de heer Karel Migchelbrink in 't Gelders Archief het gehele 1500 pagina's tellende ORA (Oud Rechterlijk Archief) van de Heerlijkheid Lichtenberg te Silvolde. Dit gaf aan Wim Wijsman en Bernard Dorrestijn de mogelijkheid de afdrucken hiervan uit te schrijven en daarmee meer toegankelijk te maken. Sinds 2017 staat het werk op de website Genealogiedomein van de heer Baneman en op die van Old Sillevold.

3. De geschiedenis van de buurschap en het kasteel Sinderen had Karels speciale interesse. Met niet aflatende inzet onderzocht hij zoveel mogelijk archiefmateriaal dat hierover maar iets zou kunnen bevatten. En hij betrok bij zijn onderzoek ook de geschiedenis van de heerlijkheid/gemeente Wisch, o.a. de Mark van Wisch, de bosmark Nottel, de Silvoldse Slaegen en het Klootslag. Op enig moment gaf hij ons het geheel ter inzage. En met zijn instemming mochten we het ook op onze website plaatsen.

4. Rond 1645 werd in ons gewest een geheel nieuw belastingstelsel opgezet, het zogenaamde Verpondingskohier. Hierin passeren alle huizen/boerderijen en losse stukken land in de provincie de revue, en is het derhalve een zeer belangrijke bron voor historisch onderzoek. Indertijd heeft de heer Kreijnck, burgemeester te Zutphen, dit archief getranscribeerd,

waarna het in kopievorm de ronde deed, en in onze tijd is het door het Oost-Gelders Tijdschrift voor Genealogie en Boerderijenonderzoek in drukvorm uitgebracht (bewerking van de heer Stroet) en maken velen er (een) dankbaar gebruik van. Helaas had de heer Kreijnck de archieftekst enigszins ingekort, waardoor wat informatie gemist werd. Dit nu was voor Karel aanleiding een volledige transcriptie van de Heerlijkheid Wisch te maken, waarvan hij ons 't gedeelte Silvolde ter inzage gaf. Ook dit mochten we op onze website plaatsen.

Tot zover de publicaties van de heer K.W. Migchelbrink.

Rond de eeuwwisseling betrok hij de archieven in onze omgeving bij zijn onderzoek. En tijdens zijn bezoek aan de archieven van de gemeenten Wisch en Dinxperlo leerde ik hem toen kennen als persoon en als een gedegen onderzoeker. En dat leidde er toe dat we nogal eens bij elkaar gingen zitten om een historisch probleem te bespreken, o.a. op een vrije zaterdag in zijn woning in Arnhem-Zuid. En dan kwamen we tot een éénsluidende conclusie, of niet, of we kwamen er helemaal niet uit...

We gingen ook wel eens op excursie.

De objecten daarvan hadden betrekking op de geschiedenis in 't algemeen, onze eigen families, de streek, de Tweede Wereldoorlog enzovoort. Zo gingen we op pad richting Langbroek, Werkhoven, De Bilt, Amersfoort, de Grebbeberg en de luchtlandingsterreinen Ginkelse Hei en Renkumse Hei (met de boerderijen Sinderenhoeve, gesticht door de familie Pennings uit Sinderen en Klein Amerika van Dirk en Steven Dorrestijn). En we doorkruisten Doorwerth en Oosterbeek en bezochten het Airbornemuseum Hartenstein en het Airbornekerkhof te Oosterbeek. En Sinderen kreeg natuurlijk ook de nodige aandacht: de kapel, 't kerkhofje en 't plekje De Pol. De heer Bulsink van de Rentmeister gaf me destijds bij het veldnaamonderzoek dit plekje ten naasten bij aan, en dit voorjaar ontdekte ik er nog een aparte donkere vlek in de akker. Karel hierover: 'Dan is dat de plek van de oude Wesenhorst'!

En zo zijn we dan toch weer bij Sinderen beland. En er waren nog zoveel plekken in de geschiedenis en in het veld die we nog eens moesten bekijken/bezoeken...

Karel Willem Migchelbrink; hij ruste in vrede!

De Steengroeve, een intrigerende naam

Rob de Redelijkheid

Een opvallende naam

Aan de Pellendijk in het buitengebied tussen Terborg en Varsseveld ligt een voormalige boerderij die de naam 'Nieuwe Steengroeve' draagt. Nadenkend over deze naam op deze plek komt de vraag op wat dit voor 'n steengroeve geweest zou kunnen zijn. Het gebied bestaat overwegend uit zandgrond of mengsels daarvan. Een kleiput, waaruit materiaal werd gewonnen voor de verspreid voorkomende pan- of steenovens, ligt op deze plaats ook niet voor de hand. Deze worden vooral gevonden op de kleipakketten in het stroomgebied van de rivieren. En ook Winterswijkse (muschel)kalk is hier niet te verwachten. Kortom de naam vraagt om nader onderzoek.

'Nieuwe Steengroeve' aan de Pellendijk, foto auteur

Enkele vermeldingen

In het boekwerk over boerderij- en veldnamen in Wisch¹ staat 'De Steengroeve' in het register als boerderij vermeld, maar wordt geen enkele verklaring voor de naam gegeven. Het gaat hierbij trouwens om de oudere boerderij van die naam, die verderaf van de weg naast de 'Nieuwe Steengroeve' is gelegen. De bewoners² van de laatst genoemde weten over de herkomst van de naam te vertellen dat deze met ijzeroer te maken zou kunnen hebben. Het fijne weten ze er ook niet van.

Een artikel in Old Sillevold noemt de naam 'De Steengroeve' ook³. 'In 1799 besluit een aantal Silvoldse jongelui om op dinsdag 23 april in Silvolde een vrijheidsboom te planten. De dennenboom zullen ze met paard en wagen gaan halen in de Steengroeve, een bos in de buurt van de boerderijen de Jager, Heidenkamp en Lovink, dat in 1799 eigendom is van de Vrouwe van Wisch.' 'De jongelui vertrekken met tromgeroffel en begeleid door de speelman met zijn viool naar de boerderij Eggink. Daar halen ze een wagen. Nu nog een paard. Daarvoor vervoegen ze zich bij Hendrik ten Have, de bouwman op Hebing. Hendrik voelt er, ook na lang soebatten, niets voor om een van zijn paarden aan de jongelui ter beschikking te stellen

Op het moment echter dat Hendrik even van de deel naar de keuken is gegaan, grijpen de jongeren hun kans en gaan er met één van Hendriks paarden vandoor. En Hendrik er achteraan richting de Steengroeve. Daar worden twee dennenbomen omgehakt en op de wagen geladen.' Naderhand worden de leiders relatief mild gestraft. Ze moeten de schade vergoeden, de gerechtskosten voldoen en elk twee stuivers betalen.

De beide dennenbomen worden dus gehaald in het bos 'de Steengroeve'. 'Dit bos draagt al voor 1734 deze naam. In dat jaar wordt er een klacht ingediend tegen Reinder Averkamp, de zoon van de bierbrouwer Gerrit Overkamp, die met anderen uit Silvolde met Pasen een paasvuur hebben gestookt met behulp van gekapt elzenhout uit de Steengroeve... van de Markgraaf van Brandenburg⁴. Dorrestijn⁵ vermoedt dat dit bos

zijn naam ontleent aan het feit dat van deze plaats in vroeger eeuwen oer-stenen werden gehaald. Een andere bron noemt het bestaan van de 'De Steengroeve' als boerenplaats al in 1715⁶. Maar wellicht is de naam als veldnaam veel ouder dan die van de boerderij.

Kadastrale kaart Het Voorbroek, 1832⁷

Ter plaatse

Wanneer nu ter plaatse wordt gekeken, is de oude boerderij 'De Steengroeve' in 2004 gesloopt en vervangen door een riante nieuwbouwwoning. Tegenover beide voormalige boerderijen ligt een bosgebiedje, met daarin een volledig overwoekerde deels droogstaande vijver en watergangen. Het draagt de naam Kattenbos, genoemd naar de oude boerderij 'De Katte'. Het blijkt dat de eigenaar van het bosje, Johan Hengeveld die een fervent jager was, hier ooit een eendenkooi heeft aangelegd. Geen zichtbare relatie derhalve met het delven van ijzeroer. Schuin achter de 'Nieuwe Steengroeve', gebouwd in 1938, ligt ook een bosje met daarin, volgens zeggen, een 'uitgediepte' waterpartij. Dat zou kunnen

De uitgediepte waterpartij in het bosje bij de Steengroeve, foto auteur

duiden op een al oudere diepte in het landschap. Direct daarlangs loopt de smalle Steengroeve beek.

Ook nu nog treft men rond de boerderijen op verschillende plaatsen (restanten) ijzeroer aan en ook bevat het grondwater veel roodblik. Vanwege dit voorkomen lijkt de relatie tussen de 'Steengroeve' en ijzeroer wel heel evident.

De Steengroeve voor de afbraak in 2004, fotocollectie Gemeente Wisch⁸

Recentere geschiedenis

Op 10 januari 1815 heeft de Geërfden Vergadering toegestaan dat door 'de Hoogwelgeboren Heer J.A.L.F.C. Baron van Nagell, Heer der Hoogheid Wisch, is bij de Steengroeve af en vrij gegraven 2100 roeden' (,,,) 'ad drie stuijvers per roede, dus f315'. Op 16 juni 1817 zijn de penningen voldaan⁹. Er vinden in het Voorbroek meerdere grootschalige vergravingen plaats. Enerzijds omdat men dringend inkomsten nodig had na de economische verwoesting die het Franse bewind had aangericht. Anderzijds om de bodem te verbeteren, die vanwege regelmatige inundaties maar zeer beperkt ('van weinig nut') gebruikt kon worden. Ook al staat het er niet letterlijk, het doet het afgraven van oerbanken vermoeden, aangezien het graven geld opbrengt.

In 1832 zijn de erfgenamen van Jacob Albert Lodewijk Fredrik Carel baron van Nagell, heer van de Hoogheid Wisch (1762-1831), eigenaren van 'De Steengroeve'¹⁰. Dit betreft zijn echtgenote Jacoba Sara Justine Françoise baronesse van Lijnden (1763-1840) en hun zoon Constant. Mr. Constant Siegismund Wilhelm Jacob baron van Nagell (1798-1849). De nieuwe heer van Wisch en zijn echtgenote Pauline Charlotte Sophie gravin van Bargeton van Verclause (1794-1849) overlijden kinderloos in Luik aan de gevolgen van cholera. In oktober 1851 brengen de erfgenamen de onroerende goederen ter veiling, waarbij perceel 35 'De Steengroeve' wordt omschreven als 'eene Katersteede of dagloonersplaatsje de Steengroeve, bestaande uit Huis, Hof, Bouw- en Weidelanden, Elzepassen en Dennenbosschen -- mondeling verhuurd. Sectie A No. 22 tot en met 43, groot ongeveer 12-18-40'¹¹. De inzet op 2 oktober wordt gedaan door Frederik Horsting, rentmeester op Moyland en zoon van de oud-burgemeester van Ambt-Doetinchem Steven Horsting, en op 22 oktober is Antonius van Wijk, rentenier en oud-heel- en vroedmeester te Terborg de koper, maar hij handelt voor Theodorus (Derk) Seinhorst (1820-1880), landbouwer op de Wals onder Gendringen. Deze is dus de facto de nieuwe eigenaar. Hij is getrouwd met Johanna Geertruid Kleinhesselink (1827-1859). In 1863 hertrouwt Derk met Everdina Nibbelink (1839-1915). Hun initialen staan in een bewaard gebleven sluitsteen uit 1867,

Sluitsteen boven de vroegere achterdeur van 'De Steengroeve', collectie Theo Willemsen

het jaar waarin herbouw van het pand plaatsvindt.

In 1881 hertrouwt de weduwe Seinhorst met Gerrit Jan Mellink en het echtpaar besluit in 1885 'De Steengroeve' via veiling te verkopen. Bij de omschrijving van het goed is ook nu weer niets dat duidt op een oude delfplaats. Na wat verwickelingen is in 1886 Wessel Slötjes (1854-1931), landbouwer onder Voorst (Gendringen) de nieuwe eigenaar. Wessel is getrouwd met Berendina Frederika Liefink (1850-1892). Uit dit huwelijk wordt een zoon geboren. Na haar overlijden in 1892 hertrouwt Wessel met Gerritjen Berkelder (1872-

1959), waarmee hij elf kinderen krijgt. Nakomelingen van Wessel en Gerritjen bewonen tot in onze tijd 'De Steengroeve'.

Ijzeroer

De overvloedige aanwezigheid van winbaar ijzeroer was de reden dat Josias Olmius in 1689 zijn ijzermolen oprichtte aan de Bielheimerbeek bij Gaanderen op de plaats waar de oude watermolen van het in 1579 verwoeste klooster Bethlehem had gestaan¹². Dit moeraserts kwam overal in de omgeving in de bodem voor en was voor de boeren een terugkerende ergernis, omdat het vanwege de ondoordringbaarheid de ontwatering en de gebruiksmogelijkheden van hun gronden belemmerde. Toen zij door de eigenaar van de ijzerhut betaald kregen voor de levering van dit in hun ogen waardeloze materiaal, gingen boeren over tot het actieve delven van ijzeroer. Dit zat in ruwe banken van uiteenlopende omvang en dikte en werd in grove brokken uitgegraven.

Geruime tijd was de ijzermolen van Olmius de enige afnemer van de grondstof. In 1729 start een stuk verderop naar het zuiden aan de Bo-cholter Aa de Sankt Michaëlis Hütte bij Liedern haar activiteiten en in 1754 de meer nabije ijzermolen in Ulft, die uitgroeit tot de latere DRU. Als al in 1715 de naam 'Steengroeve' ter plekke bestond, zou dat in relatie tot de eerste ijzergieterij een heel vroege vermelding zijn. Omdat ijzeroer in een wijde omgeving op tal van plaatsen werd gewonnen, ligt het niet zo voor de hand om één specifieke winplaats als 'steengroeve' aan te duiden. Daarbij komt dat het materiaal ten behoeve van de ijzerhutten in brokken van allerlei vorm en omvang werd uitgegraven, daar lijken de aanduidingen 'steen' en 'groeve' niet meteen bij te passen. Maar onmogelijk is het natuurlijk niet.

Een veel oudere naam?

Zou de al in het begin van de achttiende eeuw bestaande naam 'Steengroeve' wel een relatie met de ijzermolen bij het naburige Gaanden hebben? Of zou de naam duiden op een winplaats van bouw materiaal, te weten stenen, zoals ook Dorrestijn al eens suggereerde? Dan praten we over de 12^e eeuw en vroeger, want tot omstreeks 1200

werden in de streek ijzeroerblokken als bouw materiaal aangewend voor kerken, kloosters, versterkte huizen en kastelen. In de kerken van Silvolde, Varsseveld en Zelhem is dit nog goed zichtbaar in de buitenmuren. Nadien werden stenen gebakken (kloostermoppen) of van elders aangevoerd (tufsteen en zandsteen).

Oude kerk in Silvolde, foto auteur

In het *Lagerbuch die Hoheit Wisch und Burg betreffend und soweit seiner Hoheiten Herrn Albrecht Friedrich Printzen in Preussen und markgrafen zu Brandenburg, etc. zugehörig ist*¹³ van 4 september 1723 zijn van vele goederen kaarten en beschrijvingen opgenomen en worden de gemiddelde inkomsten beschreven. Hierin komt geen aparte beschrijving van 'De Steengroeve' voor, terwijl we zagen dat het goed in 1734 wel eigendom van de Markgraaf van Brandenburg is. Het verpondingenregister van de Heerlijkheid Wisch zou uitsluitel kunnen bieden, ware het niet dat het Gelders Archief dit 'kwijt' is¹⁴. Ook in de rentmeesterrekeningen uit de periode 1671-1705¹⁵ wordt Steengroeve niet specifiek vermeld. Ook in de Regesten van de Hoogheid Wisch worden vele goederen met naam genoemd, maar 'De Steengroeve' komt daarin niet voor als een zelfstandig goed. Wellicht maakte deze toentertijd deel uit van een groter geheel, aangezien het bij de verkoop van 1851 als een 'katerstede of daglonersplaatsje' en niet als een 'goed' wordt aangeduid.

De Steengroevebeek,

Als ooit aangetoond kan worden dat de naam 'Steengroeve' hier al voor 1689 bestond, dan is hiermee wellicht de winplaats van de oer-blokken, waarmee het oudste gedeelte van de Silvoldse kerk is gebouwd, gevon-

den. In Silvolde was in 1188 al sprake van het versterkte huis 'domus Selvolde', uit (oer)steen opgetrokken. Later werd dit tot godshuis uitgebouwd¹⁶. Met dank aan de heer en mevrouw Hein-te Grootenhuis van de 'Nieuwe Steengroeve' voor hun gastvrijheid en verhalen, en de heren Bernard Dorrestijn, Luuk Keunen en Theo Willemsen voor het meedenken en beschikbaar stellen van informatie.

¹*Boerderij- en veldnamen in Wisch, Terborg, Varsseveld, Silvolde en het buitengebied*, coördinatie B.J. Dorrestijn, red. Loes H. Maas en A.H.G. Schaars, Doetinchem, 2009.

²De heer en mevrouw Hein-te Grootenhuis.

³*Daar komen de schutters ...*, Frans Winkels, in: *Old Sillevold*, jaargang 6, nummer 10, 2003.

⁴RAG-0209, no.239 f.283.

⁵B.J.Dorrestijn, oud-archivaris van de gemeente Wisch, *ibidem*.noot 3.

⁶*Voorbroek deel 1. Geschiedenis 1832 tot nu*, Theo Willemsen, 2012.

⁷*Kadastrale atlas Gelderland 1832, Wisch en Varsseveld*, Velp, 2002.

⁸ECAL, 09 46, fotocollectie Gemeente Wisch 1900-2000.

⁹ECAL-0539, ORA Terborg, *Geërfden in de Hoogheid Wisch, 1644-1818*.

¹⁰idem noot 6.

¹¹12 bunders, 18 roeden en 40 ellen.

¹²*De eerste ijzermolen in de noordelijke Nederlanden*, Rob de Redelijkheid, in: *IJzeren verhalen uit de Achterhoek*, Doetinchem, 2017.

¹³GA-0443, inv.nr. 27 en 28, *Lagerbuch Hoheit Wisch*.

¹⁴GA-0443, inv.nr. 63, *Verbalen en aantekeningen, afkomstig van ontvangers der verponding in de hoogheid Wisch, 1653-(circa 1700)*. In 2008 komt het Gelders Archief tot de ontdekking dat dit stuk is vermist

¹⁵GA-0443, inv.nr. 41, *Bijlagen bij verschillende rentmeestersrekeningen 1671-1705*.

¹⁶*Met het oog op Silvolde, 800 jaar Silvolde in woord en beeld*, H.L.J. Kolks en B.J. Dorrestijn, Ulft, 1988.

De brand van j.l. Dinsdag in het Achterdorp te Silvolde

De Graafschap-bode No. 96, Vrijdag 30 Aug. 1929

Omtrent dezer brand, waarvan we in ons vorige No. nog kortelings melding konden maken, vernamen we nog de volgende bijzonderheden. Dien middag te ongeveer 2 uur was een reiziger op bezoek bij den winkelier Heinst, toen een kind huilend kwam waarschuwen dat er brand was op den zolder. Dit bleek maar al te zeer waar en toen de moeder en de genoemde reiziger naar buiten liepen, zagen ze, dat bij den overbuurman, schoenmaker Leferink, het huis eveneens in lichte laaie stond, waarvan men in den winkel totaal niets had bemerkt.

Blijkbaar was bij schoenmaker Leferink de brand ontstaan en door overslaande vonken het huis van den overbuurman Heinst aangetast. Het vuur greep zeer snel om zich heen en van redding van den inboedel kwam bij beide woningen niet veel terecht. Vrijwel alles ging in den fel laaiende vuurpoel ten onder.

Inmiddels was in allerijl de brandweer gewaarschuwd.

Actieve brandweer, die echter niet te best functioneerde.

Het eerst verscheen de gemeentespuit van Gendringen ter plaatse, maar tot groote ontzuivering van het bedienend personeel ... pasten de koppelingen niet en kon dus deze spuit niet in werking worden gesteld. Dan verscheen de motorspuit van Wisch uit Varsseveld, de roodgelakte Ford-auto-brandspuit, waarvan de koppelingen natuurlijk wel pasten, doch welke fonkelnieuwe spuit heel spoedig warm liep en daardoor eveneens tot werkloosheid werd gedoemd.

Daarna werd, omdat ernstig voor uitbreiding van den brand gevreesd werd, assistentie van de Doetinchemsche brandweer ingeroepen, terwijl men intusschen met de plaatselijke handspuit het vuur aantastte en de belendende perceelen nat spoot. Deze handspuit die de situatie redde, bewees uitstekende diensten, mede door de lofwaardige bediening, die perfect kon heeten.

Onderwijl arriveerde de Dion Boutonbrandspuit uit Doetinchem, die twee tanks vol leeg spoot en daarna geen dienst meer behoefde te doen, om-

dat dank zij de technische-deskundige hulp van den smid Bolmann uit Uift de motorspuit van Wisch in korten tijd bedrijfsklaar was gemaakt en nu met meerdere forsche stralen het vuur spoedig in bedwang had. D.w.z. het gevaar voor uitbreiding voldoende kon keeren, want de beide huisperceelen waren inmiddels reeds volledig uitgebrand.

De motorspuit bleek, toen hij goed functioneerde, heel wat mans en weldra was nu alle gevaar bezworen. Naar wij nader vernamen, wordt de aangerichte schade grootendeels door verzekering gedekt en hebben bij dezen brand geen persoonlijke ongelukken plaats gevonden.

Inmiddels is ook bij dezen brand weer eens heel duidelijk gebleken, dat eenige meerdere samenwerking en onderling overleg tusschen de gemeentebesturen inzake de aanschaffing van brandweermateriaal nuttig en noodig is.

Bij dezen brand immers kwamen drie brandweerkorpsen in actie en alle drie bleken verschillende koppelingen voor de slangen te hebben, zoodat van de ter plaatse aanwezige brandputten alleen door de motorbrandspuit van Wisch gebruik kon worden gemaakt.

Toen de motor van deze spuit evenwel warm liep en den dienst weigerde, stond men met drie spuiten bijeen, zonder in staat te zijn een drup water te geven. Gelukkig maar was in Silvolde een handspuit aanwezig, waarmee het bedienende personeel de situatie voorloopig wist te redden, anders was van blusschen tijdens het stagneeren van de motorspuit in 't geheel geen sprake geweest.

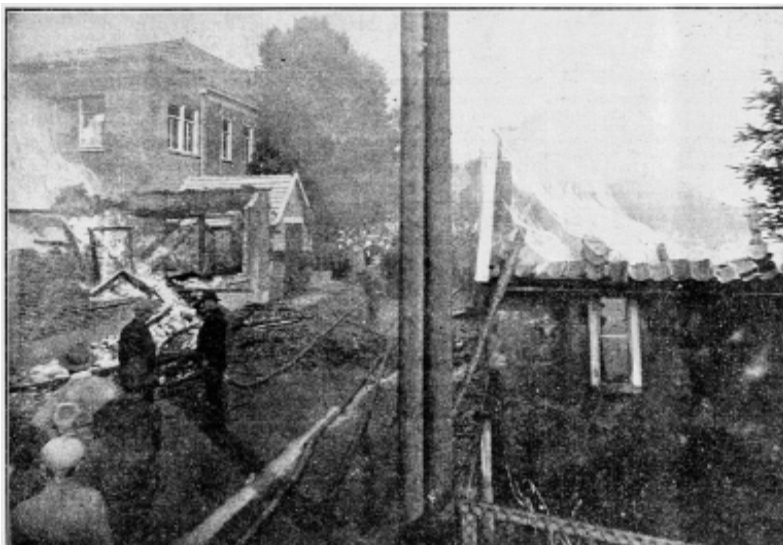
Dat van "assistentie van de brandweer uit de buurgemeenten" bij dezen stand van zaken bitter weinig terecht komt, ligt voor de hand en het spreekt wel vanzelf, dat een dergelijke ongewenschte toestand niet bestendig mag blijven.

Tot ons genoegen vernamen wij evenwel, dat door de betrokken autoriteiten te dezen bereids stappen ter verbetering zijn gedaan en dat men mag verwachten, dat eerlang aan deze leemte op brandweergebied in onzen Achterhoek hopelijk voor goed een einde zal worden gemaakt.

Toegevoegd: brand ontstaan Marktstr.9 overgeslagen naar Marktstr.2.

Een kiekje van het blusschingswerk

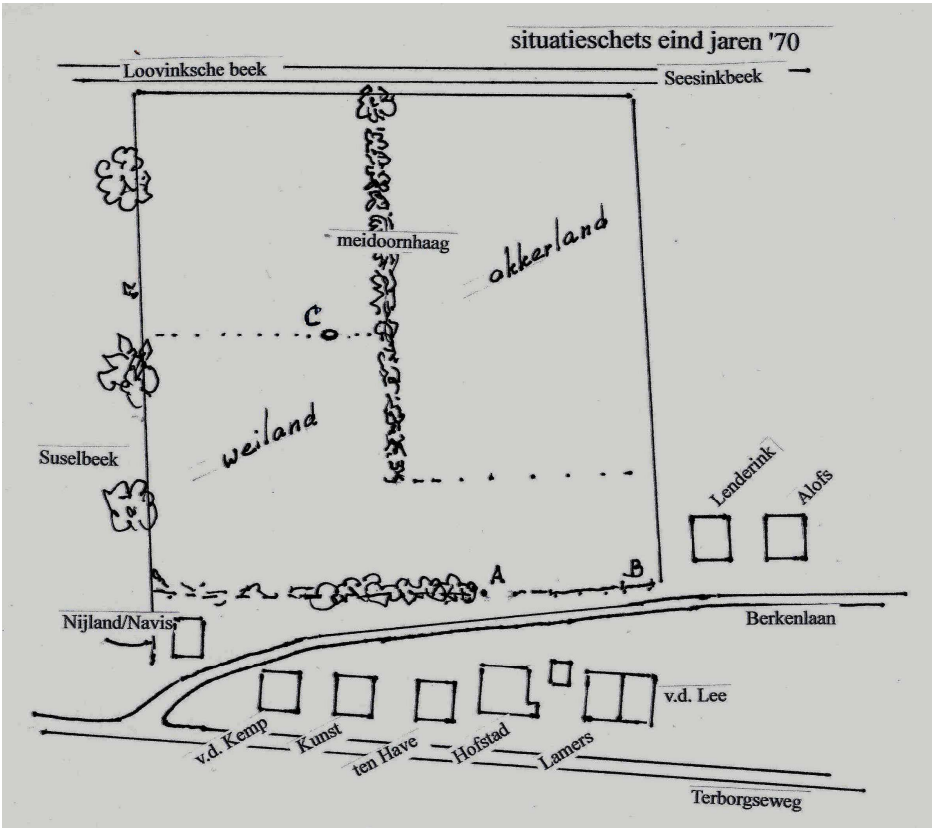

Overzicht van den brand van j.l, Dinsdagmiddag in het Achterdorp te Silvolde.

De wei van Bosman

Jan Hofstad

Vanuit mijn raam uitkijkend over de velden zie ik op de voorgrond een groen maisveld, een enkel huis, wat struiken en bomen en wat verder op de achtergrond het voetbalveld van Sportclub Silvolde. In gedachten verzonken ga ik zo'n ruim 40 jaar terug en zie dan op de voorgrond geen maisveld, maar een weiland met enkele koeien en een golvend korenland, toebehorend aan de familie Bosman. Zeker in het voorjaar zag er dat toen heel landelijk en lieflijk uit, echt een nostalgisch plaatje. Een plattegrond hiervan, rond de jaren 80 van de vorige eeuw, is in een schematische tekening weergegeven.

Voor ons gezin was het altijd een prachtig beeld, wij genoten volop van dat heerlijke uitzicht op het weiland. In de aanhef schrijf ik wel “de wei” van Bosman”, maar daar hoorde ook nog een stuk bouwland bij. Uit beelden van heel vroeger zie je steeds datzelfde patroon terugkeren. Het lager gelegen deel aan de linkerkant als weiland en het hogere deel aan de rechterkant meestal als akkerland.

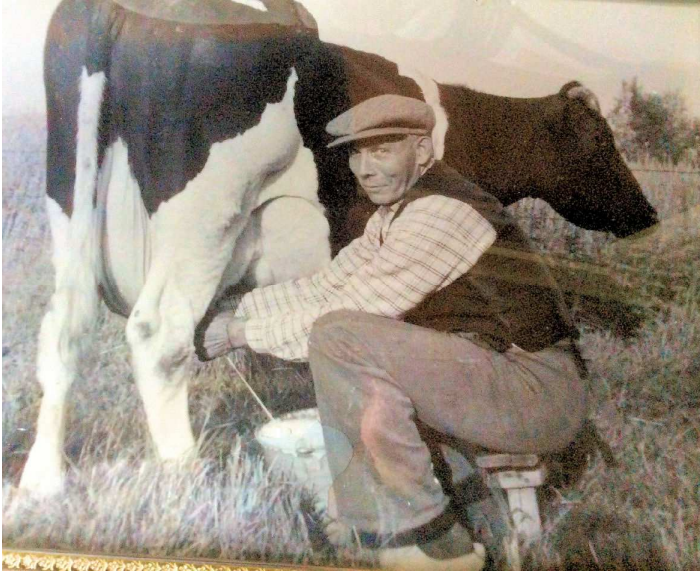
Deze lap grond van ruim twee hectare ligt tussen de Seesinkbeek en het begin van de Berkenlaan, de afslag van de weg tussen Terborg en Silvolde. Op de grens tussen hoog en laag bevindt zich een prachtige brede meidoornhaag, met daartussen enkele elzen. Aan de rand van het weiland dat grenst aan de gebouwen van voorheen Suselbeek, staat een aantal hoge wijd uiteenlopende peppels die als beschermers en windvanghers het weiland bewaken. Aan de wegzijde bevindt zich ook nog een vrij forse doornhaag die in de zomer een goede beschutting geeft aan de koeien.

Het hele perceel is ooit eigendom geweest van de familie Derksen, woonachtig in het centrum van Silvolde, pal tegenover de kerk, (tegenwoordig 't Centrum). Naast caféhouder was Derksen ook een beetje boer. Zijn stiefdochter trouwde met Bernard Meijer die knecht was bij Derksen. Zij kwam al vroeg te overlijden, waarna hij hertrouwde. Door verschil van mening tussen Derksen en schoonzoon Meijer werd hij, na het overlijden van Derksen, niet de beoogde eigenaar van het stuk grond aan de Berkenlaan, maar de jonge knecht Dorus Bosman, afkomstig uit Beek (gemeente Bergh). Men sprak hem vaak aan met “Dorus van Derksen”. Deze twee jongens zullen ongetwijfeld de nodige werkzaamheden verricht hebben op het land en de wei van Derksen. In 1937 trouwt deze Bosman en gaat met z'n vrouw voor een korte periode in het Wehse broek wonen. Vervolgens kon hij in Silvolde aan de Holtplaats een boerderijtje kopen, wat toebehoorde aan de familie Kolks. Het huis is gelegen aan het Zaagpad met huisnummer B157. Het boer-zijn nam hem nu zo in beslag dat hij geen tijd meer had voor andere klusjes en hij had ook nog een gezin met 5 kinderen (3 jongens en 2 meisjes) te onderhouden.

Uit recente gesprekken die ik had, met onder anderen Gerrit Alofs, is me duidelijk geworden dat die twee ha grond aan de Berkenlaan zelfs ten tijde van kroegbaas Derksen al vele jaren verpacht werd. Want ook Theet Hofstad van de Heebinkweg is verschillende jaren pachter geweest. Gerrit vertelde dat hij vroeger vaak bij de familie Hofstad verbleef tijdens vrije dagen of vakantie. Als tien jarig jochie ging hij op het eind van de middag veelvuldig mee naar de “wei van Bosman”. Heel triomfantelijk mocht hij dan plaatsnemen in een dresseerkarretje waar één van zijn ooms dan de voerman was. Vaag kan hij zich herinneren dat ook mijn vader, Joop Hofstad, de teugels van het paard wel eens hanteerde. In galop ging het dan over de halfverharde slakweg de Berkenlaan naar de wei om de koeien te melken.

Toen ik in 1976 in Silvolde kwam wonen, had mijn vader het wel eens over dat weiland aan de overkant van de weg waar hij in zijn jonge jaren (eind jaren '30) gewerkt had. Hij doelde waarschijnlijk op het melken van koeien en misschien nog wel het land bewerken. Ook wees hij me op twee duidelijk verweerde houten palen aan weerszijden van de toenmalige ingang naar de wei aan de Berkenlaan (zie tekening: A). “Ze zijn nog krek dezelfde als vroeger in mien tied” zo zei hij. Eiken palen kunnen trouwens wel een mensenleven meegaan. Deze palen waren afkomstig van de houtzagerij van Kemperman op de Holtplaats. Pas toen Gerrit met zijn historische feiten op de proppen kwam, begreep ik welke rol mijn vader in die pachtperiode heeft gespeeld. Het laatste puzzelstukje viel nu op z'n plaats, alles was me nu duidelijk. Gerrit heeft vele jaren later nog een hele tijd aan de Berkenlaan gewoond, dicht bij de wei van Bosman (zie tekening)

Vanaf 1938 was het weer de familie Bosman die het land bewerkte en vee op de weide deed. Op een prachtige oude foto zien we de schalkse blik van Dorus als hij in de achterste wei aan het melken is. Hij zit onder zijn geliefde koe Annie 2, die per dag wel een melkgift had van ruim 20 liter. Voor die tijd gold dat als uitzonderlijk. Dit is onmiskenbaar te zien aan de overvolle emmer. Door het maken van de foto is hij, zo lijkt het, zo afgeleid dat hij nauwelijks door heeft dat er al melk wegvloeit uit de

Dorus Bosman met zijn geliefde Koe Annie 2

volle emmer. Hij geniet intens van deze situatie. In die jaren had Dorus een veestapel van vijf of zes koeien. Dit vee bevond zich in de wei aan de Berkenlaan, maar gelet op het aantal koeien zullen ze vast en zeker ook op andere plekken gegraasd hebben.

Over Dorus de volgende anekdote: Als hij op een bepaald moment aan de wegzijde van het weiland aan het melken is, komen een paar deftige dames aangereden, stappen af bij de melkende boer en roepen dan heel verwonderlijk: "Zo, komt daar de melk vandaan?". Dorus, ook niet mis, knijpt nog even flink in een speen en spuit een flinke melkstraal in de richting van de verbouwereerde stadse dames. Ze weten vervolgens niet hoe gauw ze weg moeten komen.

Dan komt de tijd dat mijn nostalgisch plaatje gaat werken. Mijn aandacht is dan vooral gericht op de groene weide met het grazende roodbonte vee en minder op het akkerland. Tweemaal per dag werden de koeien gemolken. Aanvankelijk was dit het werk van vader Bosman, maar na zijn overlijden in 1965 werd dit overgenomen door dochter Marietje.

Vanaf die tijd was er sprake van één melkkoe en wat jongvee, zoals pinken. Ze kwam doorgaans op de fiets aangereden, waarachter een karretje met daarop een melkbus met toebehoren, Door het gerammel met de melkbus kwam het vee al in een rustig tempo aangelopen. Het langskomende verkeer hinderde hen geenszins, daar waren ze aan gewend, maar soms wel die lastige vliegen en dazen. Zeker op hete zomerse dagen als er onweer in de lucht zat. Met hun staart trachtten koeien die gemene dazen weg te meppen. Gezeten onder de koe had Marietje daar uiteraard veel last van, zodat ze die lang niet altijd schone staart maar tussen het spantouw vastknoopte. Het melkpaaltje verstopte ze na het melken iedere keer zo onopvallend mogelijk onder de zwaar overhangende struiken langs de weg. Ondanks de geringe hoeveelheid melk werd er altijd geleverd aan de *botterfabriek* in Silvolde, totdat deze sloot in 1977. Vooral dat beeld van een koeienmelkende Marietje is me altijd bijgebleven. Een lieflijk beeld om nooit te vergeten. Een beeld dat grote gelijkenis vertoont met het schilderij met de stier van Potter.

En dan ineens verschijnt er een jongeman ten tonele, Marietjes vrijer. Met zijn rode VW-kever reed hij de wei in om aandachtig te aanschouwen hoe Marietje de uier omvat. Misschien heeft hij ook wel eens de staart moeten vasthouden om haar het melken makkelijker te maken. Tijdens het melken had hij doorgaans prima de tijd de pomp te hanteren om het waterpeil in de stenen bak weer aan te vullen (tekening C). Of hij de spenen ooit bewerkt heeft? Dat betwijfel ik.

In die tijd heb ik zelden één van haar broers dit werk zien doen. Zoon Gerard (de oudere broer van Marietje) kwam zo nu en dan, meestal op een zaterdag, wel de wei inspecteren om allerlei troep en rotzooi dat vanaf de weg in de wei was gegooid te verwijderen. Ook de afrastering van prikkeldraad werd dan volledig nagelopen. De distels in de wei liet hij staan, dat was werk voor zijn moeder! Bij mooi weer kwamen ook z'n twee mooie dochters wel eens mee om een handje uit te steken bij het herstellen van de afrastering.

Vanwege de lage ligging van het weiland kon het er in de de wintertijd soms uitzien als een binnensee. Als gevolg van veel neerslag kon het

waterpeil in de Seesinkbeek in korte tijd zo snel stijgen dat ze buiten haar oevers trad. Ook de afgelopen jaren heb ik dit verschillende keren meegemaakt met als gevolg dat het weiland helemaal blank kwam te staan. Als het dan vervolgens ging vriezen, kon er met wat moeite zelfs geschaatst worden. Na een langdurige vorstperiode kon de beek soms volledig dicht vriezen, zodat we daar met de kinderen konden schaatsen of sleetje rijden.

Mij is verteld dat er in de jaren '60 en zeker ook wel daarvoor, bij voldoende dik ijs, volop geschaatst werd door de jeugd van de Terborgseweg. Ook schaatste men toen veel op de gracht bij kasteel Wisch.

Als na een strenge winter, in het voorjaar het gras weer begon te groei-

Schaatsen op de Seesinkbeek tijdens de echte winter van 1985 met veel sneeuw en zeer lage temperaturen.

en, kon het weiland in die tijd heel kleurrijk worden, met name door het geel van paardenbloemen en boterbloemen en in de laagste delen vooral door het paars/lila van de pinksterbloem. En het fleurige beeld werd helemaal compleet door de omlijsting van die uitbundig bloeiende brede meidoornhaag. Zo lang ik mij kon herinner zag je toen in het vroege voorjaar nog kieviten acrobatische krullen in de lucht maken en leeuweriken die al zingend tot grote hoogten klommen en zich als een parachute weer naar beneden stortten.

Flarden mist hangen in deze vroegte laag over het land. In deze banen van zilver zijn de koeien vaag zichtbaar.

Als schimmen en spoken vertonen ze menselijke contouren.

Dit nevelige beeld doet heel onwerkelijk aan. Een koe laat van zich horen om de dag aan te kondigen, zodat de werkelijkheid dichterbij komt.

Spoedig zal dit dromerige tafereel verdwijnen door de opkomende zon. Wel met de goedkeurende blik van de morgenster Venus.

Voor die paar koeien was er meer dan voldoende gras, zodat het achterste gedeelte van de wei gewoonlijk in aanmerking kwam als hooiland. In die tijd, toen er nog nauwelijks sprake was van kunstmest, was het gras pas op hoogte in de maand juni. In juli, van oudsher de hooimaand, volgden na het maaien allerlei handmatige bewerkingen om het bijna droge gras uiteindelijk aan oppers te krijgen. Als het weer niet meewerkte kon een boer daar soms weken mee bezig zijn. Om het hooi thuis op de balken te krijgen moest Dorus een beroep doen op omliggende boeren, zoals Harry Gevelink (later Aalderink), Willem Terhorst (De Beumer) en kolenboer Jansen. Hiervoor moest Bosman wel een wederdienst vervullen, zoals helpen dorsen bij de boeren. Dit was onder elkaar goed geregeld. Met een vol geladen wagen hooi was het voor ieder paard immers heel zwaar om vanaf de lage weide op de veel hoger gelegen met sintels verharde weg te komen (tekening A). Er kwamen dan soms harde woorden aan te pas. De toegang tot de wei is daarom in latere jaren oostwaarts verplaatst, waar het in- en uitrijden voor minder problemen zorgde (tekening B). De oogst van het land voerde men op dezelfde manier af. Voor die tijd kon dat rogge, haver en bieten zijn en in de winterperiode knollen. Mais verbouwden de boeren toen nog niet of nauwelijks. Het alom bekende loonbedrijf Tangelder (van de Bult) heeft ook allerlei voorkomende werkzaamheden verricht bij de familie Bosman, zoals de mest uitrijden, ploegen en dorsen.

Het maaien van het gras langs de rand van de wei, evenals de scherpe boterbloemen en lange distels in de wei werd door moeder Bosman ter hand genomen. Gewapend met een zeis trok ze ten strijde tegen het maaigoed. Wanneer het maaiblad te bot was geworden nam ze de zeis tussen haar benen en werd de strik gehanteerd om hem te scherpen. Van ons huis uit zag het er heel vervaarlijk uit, toen ze daar met haar zeis stond te zwaaien, maar ze had er wel degelijk slag van. Dit voor een vrouwspersoon van bijna 80 jaar. Met haar gebogen lijf straalde ze toch

nog een zekere lenigheid en kracht uit. Gelukkig is het op haar hoge leeftijd altijd goed gegaan met haar bezigheden. Respect voor haar. Zij mocht uiteindelijk de gezegende leeftijd van 95 jaar bereiken, deze krasse en kwieke vrouw.

Dat heeft zij ook getoond in 1990 tijdens een trip met de buurt naar Den Haag. In maart van het jaar 1989 werden wij als buurt namelijk plotseling overvallen door een bericht in de krant, dat de gemeente voornemens was een plaats voor een woonwagenveld te plannen aan de Berkenlaan en wel in de "wei van Bosman". Iedereen in de buurt op zijn achterste poten, maar vooral de familie Bosman in het bijzonder moeder Bosman.

*Ter gelegenheid van 25-jarig huwelijksfeest van het bruidspaar Theodorus Bosman (*27.11.1904) en Grada Bosman-Thuis (*16.11.1905) met daarachter vanaf links Willie (*17.07.1944), Marietje (*15.06.1948), Gerard (*09.05.1940), Thea (*16.04.1949) en Theo (*21.06.1938)*

Zij was er helemaal van ondersteboven. Zo'n plek mag in principe overal komen, maar *not in my backyard*. Ondanks talrijke bijeenkomsten in de buurt, gesprekken en inspreken op het gemeentehuis te Varsseveld, al onze argumenten "tegen" werden door toenmalig burgemeester Panne-

koek en zijn college simpel van tafel geveegd. Boze, heel boze buren was het resultaat. Zelfs met rieken zouden sommige buren de eventuele woonwagenbewoners te lijf gaan! Met de gemeentelijke uitspraak waren wij het als buurt dus totaal niet eens en togen uiteindelijk naar de Hofstad, naar de Raad van State. Met een zestal personen gingen we met een zogenaamde gezinskaart vol goede moed met de trein naar Den Haag. Ook moeder Bosman wilde zoiets, samen met haar zoon Gerard wel eens meemaken. Waarschijnlijk haar eerste tocht met de trein en dan daarbij het overstappen in Arnhem en Utrecht. Trap op, trap af en nog de roltrap voor zo'n oud vrouwtje, wie doet haar dat na. Met zo nu en dan de nodige ondersteuning voor haar, heeft ze de bijzondere dag uitstekend doorstaan. Tijdens de heenreis is het in Utrecht wel even misgegaan, want moeder Bosman en zoon Gerard waren we volledig uit het oog verloren. Zij stonden namelijk op een ander perron. Vanwege de groepskaart moesten we toch op elkaar wachten, zodat we een behoorlijke vertraging opliepen. Op de eindbestemming bracht de taxi uitkomst om ons toch nog precies op tijd voor het gebouw af te zetten. Tegenover de heer Van der Stoel, voormalig minister van Buitenlandse Zaken, heb ik mijn woordje mogen doen, dat wil zeggen onze bezwaren naar voren brengen. Uitsluitel kregen we niet stante pede. In het gebouw konden we na afloop koffie drinken en voor een zacht prijsje nog een uitgebreide maaltijd nuttigen. Toch gingen we met goede moed weer terug. Moeder Bosman heeft zeker genoten van deze bijzondere dag, maar was 's avonds wel bekaf, zeg maar kats kapot.

De inzichten in het woonwagenbeleid waren aan het veranderen, zodanig dat de bewoners meer in de wijken zouden integreren. Dit resulteerde uiteindelijk in het afwijzen van de plek aan de Berkenlaan. Een hele opluchting voor de buurt en zeker voor moeder Bosman. Ook voor de koeien was het beter zo.

Ook onze kinderen hadden iets met die wei, het was voor hen een heerlijke ontspanningsplek. Aan de overkant van de weg waren ze lekker buiten in de natuur, waar naar hartenlust gespeeld kon worden. Heel vaak ging de hond mee om daar loslopend menig molshoop te slechten. Maar

meestal stooft hij toch als eerste als een bezetene naar de vele konijnenholen in en rond de breed overhangende meidoornhaag. Snuiven, krabben en zo diep mogelijk het hol in. Een enkele keer ontsnapte er wel eens een konijntje en werd de achtervolging ingezet. Het was altijd dolle pret en voor uren vermaak.

Via de wei waren ze ook het snelst bij de beek. Wel halverwege onder het prikkeldraad door of met een opstapje over de waterbak. In het langzaam stromende water zochten ze met behulp van een schepnetje naar kevertjes en visjes. Meestal was het niet veel bijzonders, maar vaak kwamen ze later wel met natte voeten thuis.

Verder werd er gerend, met stokken gevochten, met gedroogde korsten van koeienvlaaien gegooid en gevoetbald op de hobbelige grasmat. Als ze, zo tegen etenstijd, in de gaten kregen dat Marietje met haar karretje kwam aangereden, maakten ze zich snel uit de voeten. Waarschijnlijk hebben ze wel eens een uitbrander gehad. Bij thuiskomst had je geen kind meer aan de kinderen, alsook de hond die uitgeteld in de mand lag. In de winter konden de kinderen zich daar ook opperbest vermaken, zeker als er voldoende sneeuw lag. Niet alleen om met sneeuwballen te gooien, maar soms ook om sneeuw met emmers vanuit de wei naar onze achtertuin over te brengen en daar een kanjer van een sneeuwpop te maken. In de wei had zo'n sneeuwpop toch zeker ook niet misstaan. Daarnaast was zo'n prachtig wit kleed over het gras voor mij een uitstekende gelegenheid om te langlaufen.

Zo heeft Marietje met haar karretje achter de fiets nog een aantal jaren tweemaal daags de koeien gemolken. Toen ineens was het gedaan met de koeien en de melkerij. Marietje nooit meer terug gezien. Ze is later, na de dood van haar moeder, naar Aerdt vertrokken waar ze samen met Henk een rustig leven leidt. Jawel, met de hierboven beschreven jonge vrijer in zijn kever, waar hij nog ruim 25 jaar plezier van heeft gehad. Graag had ik de helft van het rechter gedeelte van het perceel willen kopen. Wel in onderhandeling geweest met Gerard, maar zo vertelde hij me toen: "Zolang mijn moeder leeft, wordt de grond niet verkocht" punt uit. Een projectontwikkelaar had uiteindelijk meer te bieden dan mijn per-

soon (2003). Er zou ter plaatse een volledig nieuwe wijk komen, zodat ook het hele complex van Suselbeek zou verdwijnen.

Straten en huizen waren op papier al ingetekend. Toch heeft dit project gelukkig geen doorgang gevonden. De reden heb ik niet kunnen achterhalen.

Tegenwoordig is het land verpacht aan boer Immink die er ieder jaar, eentonig groen, mais verbouwt. .

Nu ik, in het jaar 2020, weer in noordoostelijk richting kijk en denk aan voorbije tijden, komt enerzijds een gevoel van genot en geluk bovendrijven, maar anderzijds is er ook iets van heimwee en weemoed. Het nostalgische plaatje is helaas voorbij. De hoge peppels alsook de haag aan de wegkant zijn verdwenen de oude rimpelige ingangspalen waarover mijn vader sprak, zijn er nog maar pas uitgetrokken en de geur van koeien en mest is volledig verdampt. Gelukkig kan ik in het voorjaar nog wel intens genieten van de weelderig bloeiende meidoornhaag, die de kaalslag heeft overleefd. Vanuit mijn raam is het uitzicht veel opener geworden en het land of de “wei van Bosman” eentonig geworden, 's zomers mais en 's winters kaal.

Tijden veranderen. Alleen de mijmeringen blijven.

De voormalige “wei van Bosman” zoals die er nu in het voorjaar van 2020 uitziet. Een akkerland met maisplantjes. Wel nog duidelijk aanwezig de brede meidoornhaag.

Old in Sillevold

Bas Boerakker

Al decennia neemt de levensverwachting in Nederland gestaag toe. Toch bereiken anno 2020 nog steeds maar zeven op de duizend mensen de magische leeftijd van honderd jaar. Hoe uniek was de gebeurtenis in 1951 toen Silvolde twee eeuwelingen telde. Uitgebreid werd er in het dorp stilgestaan bij de bijzondere verjaardagen van 'Leijen Bart' Sloëtjes en Grada Jolink, die de Silvoldenaren beter kenden als 'opoe Tuenter'. 1851 moest wel een goed bouwjaar zijn. Het was de tijd dat 'den straatweg' van Doesburg naar de Duitse grens nog maar net gereed was, waardoor de bereikbaarheid van de plaatsen aan deze belangrijke verkeersader sterk verbeterde. In Silvolde begon de ambitieuze pastoor Bluemers aan zijn missie om het katholieke volksdeel te verheffen door het organiseren van goed onderwijs. Aan het einde van 1851 maakte Nederland voor het eerst kennis met de postzegel waardoor de poststukken, tot groot genoegen van wanhopige postbestellers, niet langer door de ontvanger betaald moesten worden.

Leijen Bart,

Op 1 augustus 1851 wordt Engelbart Sloëtjes geboren in Voorst bij Gendringen waar pa Jan Willem Sloëtjes boerde op de Rhahorst. De boerderij bestaat nog en ligt aan de Beekweg, direct langs het nieuwe fietspad tussen het openluchttheater Engbergen en golfbaan 't Lohr. Aan de vooravond van zijn geboorte wordt de regio op 29 juli getroffen door één van de heftigste zomerstormen ooit. Vooral onder Gendringen en Ulft 'was er groote schade aan daken en was het getal der ontwortelde boomen nog niet juist op te geven. De hagelsteenen waren voetstoots zoo groot als duiven-eijeren en groter, en vielen in zoo groote menigte, dat het weiland daarmee nog laat in de avond geheel bedekt was'.

Bart Sloëtjes trouwt in 1883 met Johanna Jacoba Vriezen die ruim een jaar daarvoor weduwe was geworden na het overlijden van haar eerste man Hendrik Jan Doornink. Hij neemt de boerderij Oud Leijen, die enigszins afgelegen ligt tussen de Heidedijk en de Rabelingstraat in Silvolde, over van de familie Doornink. Voortaan gaat hij door het leven als 'Leijen Bart'. Het echtpaar krijgt vier zonen en een dochter. Aan het einde van de negentiende eeuw verlaat de familie Sloëtjes-Vriezen de Nederlands Hervormde kerk en sluit zich aan bij de Broederbeweging. Deze wat minder traditionele, op evangelisatie geïnspireerde geloofsgemeenschap verwerft mede door de inspanningen van de familie Vriezen de nodige aanhang in Westendorp en omgeving.

Op Oud Leijen houdt Sloëtjes zich vooral bezig met de verbouw van koren, rogge en bonen. De krasse knar blijft tot op negenennegentigjarige leeftijd actief op de maaimachine. Dat hij zo oud is geworden mag een wonder genoemd worden. In december 1902 valt 'Leijen Bart' van de kar

en komt vervolgens onder de wielen terecht. 'Inwendig zwaar gekneusd en met een gebroken been werd de man opgenomen', aldus de Maasbode van 15 december 1902. Daarnaast bouwt hij enige faam op met het fokken van stieren en hengsten. Met name met de schimmel Karat had hij veel succes.

Op de honderdste verjaardag van Bart Sloëtjes is het een drukte van belang op Oud Leijen. Om te voorkomen dat de bezoekers zouden verdwalen, zijn er op de belangrijke kruispunten bordjes geplaatst met de naam 'Leijen Bart'. Allereerst was daar burgemeester Fabius die verge-

Dekhengst.

Bij E. SLOETJES,
Bouwplaats „Leien”,
Buurt SILVOLDE,
staat ter dekking:
 de 6-jarige Hengst
„KARAT”,
Belgisch ras,
 goedgekeurd te Deesburg 25 Febr. 1908.
Dekgeld f 6.—.

Bron: Graafschapbode,
 5 maart 1898.

zeld werd door de gemeentesecretaris en de wethouders. Als vervolgens ook oud-burgemeester Boot, die decennia later met negenennegentig jaar ook bij de status van eeuweling bereikt, acte de présence geeft, klinkt het vol ongeloof: 'Hè'k z'n leven' uit de mond van de jarige.

Na een gezamenlijke broodmaaltijd en een korte huissamenkomst in gezelschap van familie en geloofsgenoten, volgt er een lange stoet van plaatselijke prominenten en hoogwaardigheidsbekleders, die mede namens hun achterban de felicitaties overbrengen aan de oude baas. Ook werden er veel kaarten, brieven en telegrammen overhandigd. Van de buurt kreeg Leijen Bart een gemakkelijke stoel cadeau. 'Dan za'k oe maor hartelijk bedanken', reageerde hij. In de avonduren brengen de Silvolde muziekverenigingen en koren nog een uitgebreide serenade. Hoewel hij ietwat vermoeid was, vielen de talrijke bekende deuntjes en wijsjes die ten gehore werden gebracht bijzonder in de smaak bij Sloëtjes: 'Ik zou er haast voor mijn stoel uitkomen', grapte hij.

Precies drie maanden later worden de festiviteiten nog eens dunnetjes overgedaan, want op 1 november 1951 mocht opoe Tuentor honderd kaarsjes uitblazen: 'O nee, ik bun den oldsten neet hier..! Nee, nee, den olden Sloëtjes is al zoo wiet', vertelde ze tegen de redacteurs van de krant vlak voor haar verjaardag. Opoe heet eigenlijk Grada Jolink, maar sinds ze bij haar dochter Geertruida en schoonzoon Gerrit Willem Tuentor aan de Ulfseweg in Silvolde woont, kennen de dorpsgenoten haar als opoe Tuentor.

Opoe Tuentor een dag voordat ze 101 jaar oud werd op 1 november 1952.

Grada Joliink wordt op 1 november 1851 geboren in Halle. In haar kindertijd hoedde ze schapen op de Halse Heide. Later hielp ze thuis volop mee op het boerenbedrijf. In het vraaggesprek met de krant ter gelegenheid van haar honderdste verjaardag onthult ze dat

ze als jong meisje tijdens het hooien weleens stiekem een dutje ging doen. Haar trouwe paard waakte dan over haar. Misschien is 'de powernap' wel het geheim geweest voor haar hoge leeftijd..? In 1882 trouwt Grada met de dan al zestig jaar 'oude' boer Derk Hendrik Wolsink uit IJzevoorde. Ze krijgen twee kinderen van wie alleen dochter Geertruida Gerharda Wolsink de volwassen leeftijd bereikt. Na een huwelijk van slechts vier jaren is Grada in maart 1886 al weduwe.

Grada hertrouwt in 1887 met Hendrik Jan Wesselink. Ze nemen hun intrek in een boerderijtje in het buurtschap Binnenheurne bij het Idinkbos dat tegenwoordig onder Sinderen valt, maar dichterbij Varsseveld ligt. Als Gerrit Willem Tuenter trouwt met haar dochter Geertruida gaat hij bij zijn schoonouders in Binnenheurne wonen. Na het overlijden van Hendrik Jan Wesselink in 1915 verhuist de familie naar de Uiftseweg in Silvolde. Gerrit Willem werkt er als botermaker. Zijn echtgenote Geertruida legt zich toe op het naaien van kostuums.

Ondergeteekende maakt aan
SILVOLDE en Omstreken bekend,
dat zij zich gevestigd heeft als 98274

COSTUUMNAAISTER

Hopende een ieders gunst waardig te worden.

Beleefd aanbevelend,
G. TUENTER,
Uiftscheweg B. 265, Silvolde.

Ook opoe blijft als honderdjarige haar steentje bijdragen. Voor het gezin schilt ze nog dagelijks de aardappelen en ze verricht kleine karweitjes. Af en toe loopt de oude dame eens naar buiten, al moet ze dan wel gebruik maken van stokken. Verder leest opoe nog graag in haar dikke psalmboek in de rieten stoel in de keuken.

Opoë Tuenter en Leijen Bart op 1 november 1951.

Opoë Tuenter 100 jaar

De wed. Wesselink te Silvolde, beter bekend onder de naam „Opoë Tuenter, heeft gisteren haar honderdste verjaardag gevierd. De gehele dag door was het een komen en gaan van vrienden, kennissen, familieleden en verdere belangstellenden.

Zij werd gelukgewenst door de Burgemeester van de gemeente Wisch, waartoe Silvolde behoort, de heer K. Fabius, de wethouders Mulder en Liefdink, de gemeentesecretaris Dijkstra, de Ned. Herv. predikant, ds. v. Selms, de kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente, pastoor Aschman, het bestuur van de R.K. Gem. Zangvereniging, de directeur van de Coöp. Zulfabriek te Silvolde, de heer Miedema, de voorzitter van „Willem Tell” de heer Seinhorst en vele anderen.

In de namiddag werd in het jeugdgebouw te Silvolde deze 100ste verjaardag herdacht in een dienst, die geleid werd door ds. K. H. L. Selms, Ned. Herv. predikant te Silvolde. Ds. Van Selms ving de dienst aan met het laten zingen van Psalm 90. Daarna hield hij een toespraak aan de hand

van Jesaja 46: 4, waar geschreven staat: „En tot de ouderdom toe zal ik dezelfde zijn, ja, tot de grijsheid toe zal ik ulieden dragen; Ik heb het gedaan en Ik zal u opnemen, en Ik zal dragen en redden.

Na deze toespraak zongen de aanwezigen Gezang 282: 1, 3 en 5, terwijl als slotzang gezongen werd Psalm 134: 3.

Tijdens de receptie in het gebouw heerste een gezellige drukte. Het aantal felicitaties, dat Opoë Tuenter in ontvangst mocht nemen, was zeer groot. Van het gemeentebestuur van Wisch en de Raad ontving ze een grote bloemenmand, terwijl de gemeenteraad tezamen met Silvolde's Belang haar een groot portret, dat de 100-jarige voorstelde, aanbod.

De honderd-jarige doet nog dagelijks haar werk, zoals aardappelen schillen enz. Af en toe keek ze eens stiekem opzij, want naast haar stond een tweede gemakkelijke stoel, waar haar „concurrent” op zat. Silvolde kent n.l. nog een honderd-jarige, en wel de heer Bart Slötjes, die op 1 Augustus dit feit herdacht. Beide oudjes vermaakten zich best met elkaar en hadden aller belangstelling!

Bron: *Arnhemsche Courant*, 2 november 1951.

Ze eet en drinkt nog heel behoorlijk en enkele maanden voor haar honderdste verjaardag is ze nog in de kerk van Silvolde geweest toen een familielid trouwde. Ook maakte ze 's avonds de bruiloft mee in de zaal. Opoe is wat doof, maar praat nog over alles mee. Op 1 november 1951 wordt klokslag twaalf uur het verkeer op de Uiftseweg in Silvolde stilgelegd om ruim baan te maken voor de vendelhuide van schutterij Willem Tell. In de namiddag is er nog een bijzondere viering georganiseerd in het Jeugdgebouw van de Nederlands Hervormde kerk, waarbij ook een bijzondere gast is uitgenodigd...

'Leijen Bart' en opoe Tuenter halen beiden ook nog hun honderdeneende verjaardag in 1952. Van opoe wordt bij deze gelegenheid nog een foto gemaakt. Ze overlijden uiteindelijk kort na elkaar; Bart Sloëtjes op oudejaarsdag 1952, Grada Jolink sterft vier weken later op 27 januari 1953.

Bronnen:

Met het oog op Silvolde, Kolks en Dorrestijn 1988.

Historisch Archief Silvolde.

My Heritage documenten/stambomen.

Delpher:

De Nederlander, 5 augustus 1851.

Bredasche Courant, 7 augustus 1851.

Graafschapbode, 5 maart 1898.

Maasbode, 15 december 1902.

Graafschapbode, 15 maart 1929.

Volkskrant, 1 augustus 1951.

Arnhemsche Courant, 8 oktober 1951 en 2 november 1951.

Overijsselsch Dagblad, 28 januari 1953.

Activiteitenkalender 2020 - 2021

I.v.m. Coronacrisis
zijn alle activiteiten afgelast.

Heemkundige Vereniging

Old Sillevold

Opgericht 18 februari 1997

Bestuursamenstelling:

Voorzitter:

André Tangelder
Tweede voorzitter:
Jan Pierik

Secretaris:

Ineke Mulder-Loman
Kloosterhof 125
7064 BZ Silvolde
info@oldsillevold.nl

Penningmeester:

Karin Hendriksen
Kroezendijk 2
7064 KX Silvolde
Tel. 0315-681608
info@oldsillevold.nl

Archiefbeheerder:

Willie Dieker
Fazantplein 12
7064 EG Silvolde
Tel: 0315-328334

Archeologie en geschiedenis:

Bas Boerakker

Lidmaatschap:

€ 16,00 per jaar.

Bankrekening:

NL11 RBRB 0979 8454 32
Old Sillevold

www.oldsillevold.nl

Sponsors

Paul Klomberg Assurantiën
Jan en Ingrid Steverink van de Slaege
Frank's Barbershop Haarmode
Brasserie 'Bij Ons'
Maurits Heebink Tuinbeheer
Rijnlandhaven Makelaardij
Mijnen Media.nl
Van Balveren Fiets & Fitness
Ronald Haank Bouwkundige constructies
Hovenier Biljoen Groen & Liemers -Hendriks
Welkoop Silvolde
Van Giersbergen Motorrevisie
Automobielbedrijf Willemsen
Peak Fit
Autobedrijf Ten Have
Adviesburo Top-ibc en Iessler interieur
Annelies en Dick Mulders
Robert Saalmink Administratiekantoor
Jos de Bakker
Tuincentrum Steentjes
Koperslagerij D. Wissink
Bloemen & Emoties Miranda Steentjes
Administratie en belastingadvies Te Poele-Bruil
Bakker Ten Have

De heemkundige vereniging dankt de op deze pagina genoemde bedrijven en organisaties voor hun financiële ondersteuning.

Mijnheer de Redacteur !

Ge hebt zoo vaak getoond hart te hebben voor de menschen, we twifelen dus niet of ge hebt ook gevoel voor het lijden en de mishandeling die weerloze dieren moeten verduren.

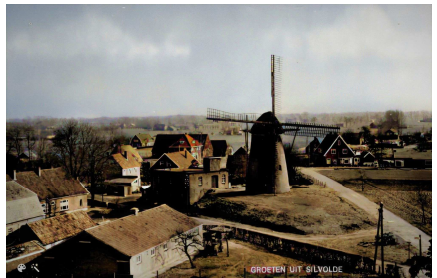
Achter de woning van den heer Biesterbosch nabij Silvolde, loopt de publieke weg een paar honderd schreden ver over een steilen heuvel waar de wagens tot aan de assen door het mulle zand gaan. Dagelijks moeten wij arme paarden, daar met zware lasten over heen en maken dan kennis met de zweep van onze beulen; van daar dan ook, dat dien weg bekend staat onder den naam van "des duivelsweg".

Nu bevindt zich, nog geen half meter bezijden dien weg, een zeer diep ravijn, waaruit men vroeger zand heeft gegraven.

Indien nu alle boeren in die omgelegen buurschappen, waarvan sommige den heelen dag niets doen dan drinken en kaartspelen, ieder eens een arbeider zonden en men ging dien weg afgraven en daarmee het ravijn vullen, dan zou men in een paar dagen tijds een goed bruikbaren weg bekomen. Wij arme paarden zouden dan niet langer zijn blootgesteld aan allerlei onverdiende mishandelingen, - mishandelingen die "de heeren der schepping" in onze oogen doen verlagen tot onwaardige beulen.

Mijnheer de Redacteur! Met alle achting en dankbaar gebriesch, teekenen wij ons, namens het comité van verdrukte paarden.

Hans,
Bruun en Schimmel

Graafschapbode 30-12-1882. Dit gaat over de weg die vroeger tussen de Anemonenkuil en het tankstation van Tangelder naar Beltermans, later Gerritsen molen liep

Losse nummers € 3,50 per stuk

www.oldsillevold.nl